

zalizobetonnykh konstruktsiy i sporud [Methods of corrosion protection of reinforced concrete structures and buildings]. Lviv: Kamenyar.

10. DSTU-N B V.1.2-18-2016. 2017. *Nastanova shchodo obstezhennya budivel' i sporud dlya vyznachennya ta otsinky yikh tekhnichnogo stanu [Guidelines for the inspection of buildings and structures to determine and assess their technical condition]. Kyiv: DP «UkrNDNTS».*

УДК 677.026.1-049.7:687.01/.016(045)

ЗАСТОСУВАННЯ СТЬОБАНИХ МАТЕРІАЛІВ ПРИ ПРОЕКТУВАННІ ТА ВИГОТОВЛЕННІ ОДЯГУ НА РІЗНІ ТИПИ ФІГУР

Матвійчук С.С., Бокша Н.І., Коваль Т.В.

APPLICATION OF QUILTED MATERIALS IN THE DESIGN AND MANUFACTURE OF CLOTHING FOR DIFFERENT TYPES OF FIGURES

Matviichuk Svitlana, Boksha Nataliia, Koval Tetyana

В статті проаналізовано актуальність стьобаних матеріалів, розглянуто їх види та розроблено пропозиції щодо їх застосування відповідно до їх характеристик. На прикладі різних моделей жіночих верхніх виробів зі стьобаних матеріалів розроблено рекомендації для проектування та виготовлення виробів зі стьобаних матеріалів для жіночих фігур різного типу. Рекомендації дозволять зорозово гармонізувати параметри фігури.

Ключові слова: жіночі куртки, утеплювальні матеріали, гармонізація фігури, зорові ілюзії.

The article analyzes the relevance of the use of quilted materials in modern women's fashion, considers their types, and develops proposals for their use in accordance with their characteristics. The influence of the pattern of the fabric and the size of the stitched areas on the visual perception of the shape of the product was analyzed. Based on the example of different models of women's outerwear made of quilted materials, recommendations for the design and manufacture of products made of quilted materials for different types of female figures have been developed.

It has been established that the visual perception of the shape of clothing and the figure of a person is influenced by the color, texture of the surface of the material, the size of the pattern, the size of the stitched sections of the insulation material, the direction of the stitching lines on the clothing. Recommendations will allow you to visually harmonize the parameters of female figures thanks to the effect of visual illusions.

Keywords: outerwear, insulating materials, figure harmonization, visual illusions.

Розширення асортименту утеплювальних матеріалів ставить задачу їх застосування при проектуванні одягу на нетипові фігури за умови урахування властивостей матеріалів та законів зорових ілюзій.

Стьобані матеріали – актуальний та практичний матеріал, з якого виготовляють пуховики, одіяла, покривала. Непрогнозований щодо опадів період

демісезоння та зими робить вироби з цього матеріалу модними вже декілька років поспіль – від легких демісезонних виробів до утеплених зимових (рисунок 1).

Рис.1 – Приклади жіночих стьобаних верхніх виробів

Стьобаний матеріал представляє собою комплексний матеріал з декількох (найчастіше двох або трьох) шарів, з'єднаних між собою наскрізь по всій площині нитковим або термічним способом, та може бути одностороннім або двостороннім (рисунок 2).

а

б

в

Рис. 2 – Приклади стьобаних матеріалів: а) двосторонній матеріал ниткового з'єднання; б) односторонній матеріал ниткового з'єднання; в) односторонній матеріал зварного з'єднання

В якості наповнювача зазвичай служить об'ємне волокно, наприклад: синтепон, вата або ватин, бамбукові волокна, термо-мембрана або інші матеріали, в залежності від необхідних властивостей готового матеріалу.

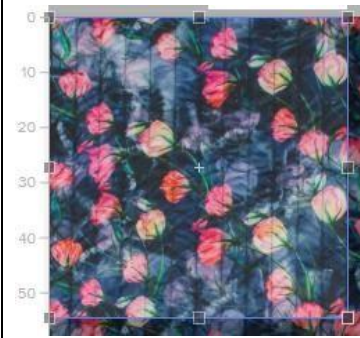

Вважається, що стьобаний матеріал вперше з'явився в Східних країнах, де використовувався для пошиття шовкових кімоно і накидок. Вже в часи

лицарських походів матеріал дійшов до Європи і лицарі використовували його в якості утеплювача та для зменшення дискомфорту від жорсткості металевих обладунків. Строчки з'єднання шарів починають набувати декоративного характеру (за рахунок малюнку вистьобування, контрастних ниток, декорування шнурами, гудзиками) і поступово матеріал застосовують при виготовленні верхнього одягу всіх верств населення – від селян і ремісників до королів.

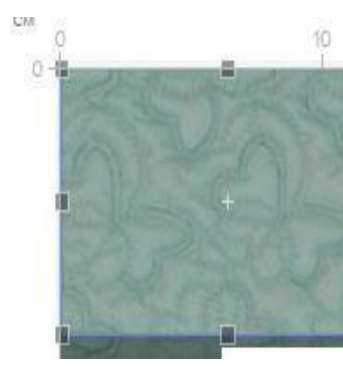

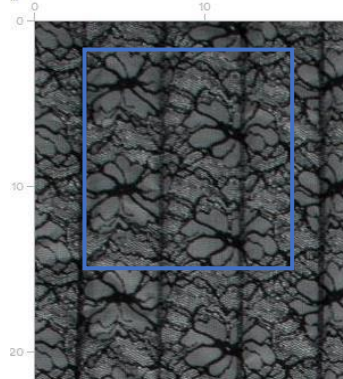

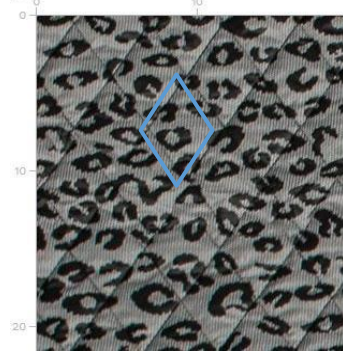

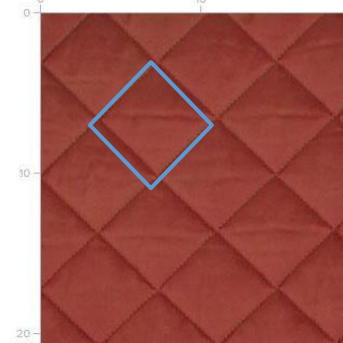

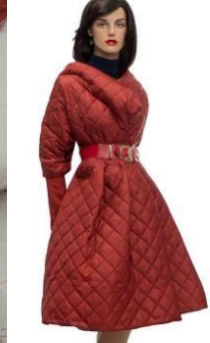
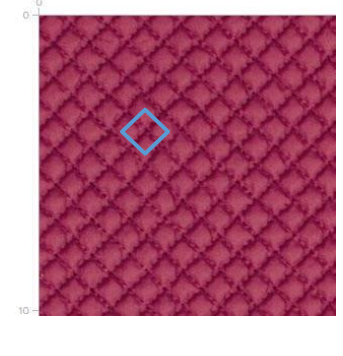

Характер малюнку вистьобування може бути у вигляді різноманітних візерунків – від простих паралельних ліній і ромбів правильної форми, до складних візерунків з різною щільністю вистьобування [1].

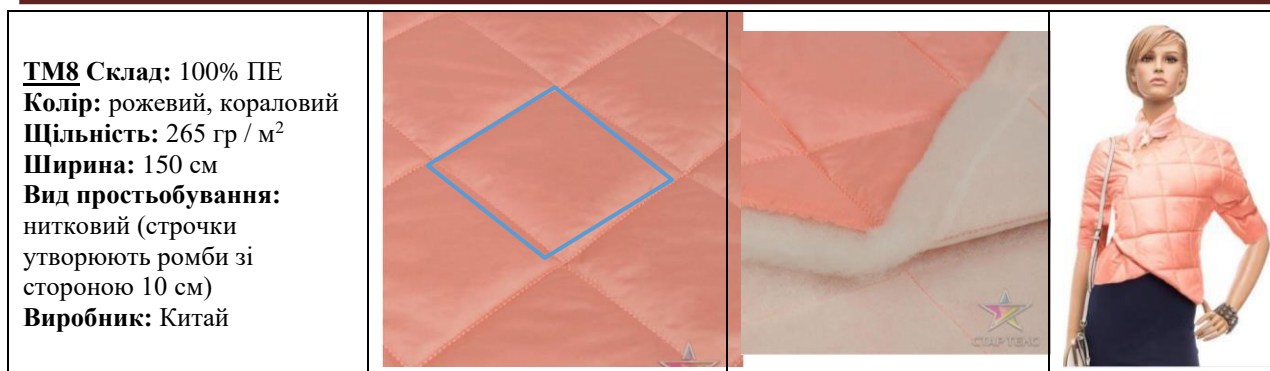
Авторами здійснено аналіз асортименту стьобаних матеріалів для курток [2, с.222] та розглянуто пропозиції щодо застосування стьобаного матеріалу для різного фасону верхніх жіночих виробів в залежності від рапорту простьобування, рапорту малюнку та характеристик матеріалу (таблиця 1).

Таблиця 1
Пропозиції щодо застосування стьобаних матеріалів в залежності від рапорту та виду рисунку матеріалу

Характеристика текстильного матеріалу (ТМ)	Співвідношення рапорту малюнку до лінійних розмірів	Зовнішній вигляд матеріалу	Варіант моделі виробу з матеріалу
1	2	3	4
<p>ТМ1 Склад: 100% ПЕ Колір: мультикологор Щільність: 150 см Рапорт малюнку: (40х40)см Вид простьобування: нитковий (паралельні строчки по напрямку утоку на відстані 7 см) Виробник Китай</p>			
<p>ТМ2 Склад 100% ПЕ Колір: мультикологор Щільність 285 гр / м² Ширина: 150 см Рапорт малюнку: (40х40) см Вид простьобування: нитковий (паралельні строчки по напрямку утоку на відстані 5 см) Виробник Китай</p>			

<p>TM3 Склад: 100% ПЕ Колір: м'ятний Щільність: 390 гр / м² Ширина: 150 см Вид простьобування: комбінований (нитковий та зварний) Рапорт малюнку простьобування: (13x8) см Виробник: Китай</p>			
<p>TM4 Склад: 100% ПЕ Колір: чорно-сірий Щільність: 265 гр / м² Ширина: 150 см Рапорт малюнку: (13x13) см Вид простьобування: нитковий (паралельні строчки по напрямку утку на відстані 5 см) Виробник: Китай</p>			
<p>TM5 Склад: 100% ПЕ Колір: чорно-сірий Щільність: 285 гр / м² Ширина: 150 см Рапорт малюнку: (візуально-10x10, реально – 30x30) см Вид простьобування: нитковий (строчки утворюють ромби зі стороною 5 см) Виробник: Китай</p>			
<p>TM6 Склад: 100% ПЕ Колір: помаранчевий відтінок теракотовий Щільність: 290 гр / м² Ширина: 150 см Вид простьобування: нитковий (строчки утворюють ромби зі стороною 5,5 см) Виробник: Китай</p>			
<p>TM7 Склад: 100% ПЕ Колір: рожевий, фуксія Щільність: 340 гр / м² Ширина: 140 см Вид простьобування: нитковий (строчки утворюють ромби зі стороною 0,8 см) Виробник: Китай</p>			

Результат здійсненого аналізу є основою для подальшого дослідження та розробки рекомендацій щодо проектування одягу зі стьобаних матеріалів для жіночих фігур різного типу. Як можна відмітити, величина рапорту вистьобування та рапорту малюнку дають як візуальні відмінності у сприйнятті об'єму виробу, так і впливають на вибір форми виробу. Застосування зорових ілюзій при проектуванні жіночого одягу – один з методів гармонізації форми швейного виробу та фігури, що є актуальним при параметрах фігури, що відмінні від типових [3, с.113].

При однакових характеристиках товщини, поверхневої щільності та наповненню пакету стьобаного матеріалу помітно, що чим меншим є рапорт вистьобування, тим пластичнішим є матеріал і дозволяє відтворити будь-яку задану форму виробу, а матеріал з великим рапортом вистьобування утворює заломы на швах простьобування та видозмінює форму у сторону збільшення (найбільша відмінність – між TM 7 та TM8 з таблиці 1).

При великому рапорту малюнку матеріалу також варто уникати великої кількості членувань та малих форм виробу – малюнок буде членовано і сприйняття виробу погіршиться. Малюнок великого розміру буде візуально змінювати параметри тіла та виробу, на відміну від гладкофарбованих та матеріалів з дрібним малюнком. Але при цьому гладкі блискучі металізовані поверхні візуально нададуть більшого об'єму (Таблиця 2, рис. е). Варто також уникати накладних елементів (клапани, накладні кишені, погони) зі стьобаного матеріалу – виріб, а разом з ним і фігура на цих ділянках візуально збільшиться (Таблиця 2, рис. б, в, г, д, е)

Таблиця 2

Варіанти вибору моделей жіночих курток для досягнення зорових ілюзій

Моделі курток, що візуально збільшують параметри тіла					
					
а	б	в	г	д	е
Моделі курток, що візуально зменшують параметри тіла					
					
к	л	м	н	о	п

Колористичне вирішення різних ділянок виробу також може як надати об'єму (Таблиця 2, рис. г, е), так і візуально приховати об'єм (Таблиця 2, рис. к, л, м, н). Значення має і напрямок розташування швів простьобування – вертикальні, горизонтальні, діагональні простьобування будуть створювати різний оптичний ефект збільшення або зменшення форми виробу. Цю властивість доцільно застосувати при потребі візуальної гармонізації нестандартних фігур – на різних ділянках проектувати різний напрям простьобування – це дозволить візуально збільшити одні і зменшити інші частини тіла, «створити» талію (Таблиця 2, рис. н, о, п).

Авторами за результатом аналізу сучасних стьобаних матеріалів було визначено ряд властивостей, які необхідно враховувати при розробці технологічної та конструкторської документації на виготовлення куртки жіночої з

урахуванням. Проаналізовано вплив рисунку тканини та розміру прошитих ділянок на зорове сприйняття форми виробу. На прикладі різних моделей жіночих верхніх виробів зі стьобаних матеріалів розроблено рекомендації для проектування та виготовлення виробів зі стьобаних матеріалів для жіночих фігур різного типу. Встановлено, що на зорове сприйняття форми одягу та фігури людини впливають колір, фактура поверхні матеріалу, розмір малюнку, розміри прострочених ділянок утеплювального матеріалу, напрям розташування ліній прострочування на виробу. Рекомендації дозволять зорово гармонізувати параметри жіночих фігур завдяки ефекту зорових ілюзій.

Список використаних джерел

1. Стьобаний теплий одяг: цікаві факти і свіжі тенденції. URL: <https://ktex.com.ua/stobanyj-teplyj-odyag-tsikavifakty-i-svizhi-tendentsiyi/>
2. Чорба Л. І., Матвійчук С. С. Аналіз асортименту матеріалів для виготовлення курток. *Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, 15–16 листопада. Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 222–223. URL: <https://elar.khmnmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41d77962-9a8b-42e8-8047-aa9263d18509/content>.
3. Матвійчук С. С., Бокоч М. П. Застосування методу зорових ілюзій при проектуванні одягу. *Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості*: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, 15–16 листопада. Хмельницький: ХНУ, 2018. С. 113–114. URL: <https://elar.khmnmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41d77962-9a8b-42e8-8047-aa9263d18509/content>.

References

1. Stobanyi teplyi odiah: tsikavi fakty i svizhi tendentsii [Quilted warm clothes: interesting facts and fresh trends]. <https://ktex.com.ua/stobanyj-teplyj-odyag-tsikavifakty-i-svizhi-tendentsiyi/>.
2. Matviichuk, S. S., and Chorba, L. I. 2018. "Analiz asortymentu materialiv dlia vyhotovlennia kurtok [Analysis of the assortment of materials for making jackets]". *Resource-saving technologies of light, textile and food industry: Collection of abstracts of reports of the International scientific and practical conference of young scientists and students*. Khmelnytskyi: KhNU. <https://elar.khmnmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41d77962-9a8b-42e8-8047-aa9263d18509/content>.
3. Matviichuk, S. S., and Bokoch, M. P. 2018. "Zastosuvannia metodu zorovykh iliuzii pry proektuvanni odiahu [Application of the method of visual illusions in the design of clothes]" *Resource-saving technologies of light, textile and food industry: Collection of abstracts of reports of the International scientific and practical conference of young scientists and students*: Khmelnytskyi: KhNU. <https://elar.khmnmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/41d77962-9a8b-42e8-8047-aa9263d18509/content>.

УДК 069:005.5-027.236(045)

ЕФЕКТИВНИЙ МУЗЕЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: КЛЮЧОВІ ПРИНЦИПИ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ

Мілашовська О. І., Шитікова Т.В.

EFFICIENT MUSEUM MANAGEMENT: KEY PRINCIPLES AND PRACTICAL APPROACHES

Milashovska Olha, Shytikova Tetiana

Стаття присвячена аналізу ключових принципів та практичних підходів до ефективного музейного менеджменту. Дослідження базується на аналізі відомих теорій управління, а також на практичних прикладах з реального досвіду різних музейних закладів. Основні аспекти, які досліджуються, включають стратегічне планування, залучення аудиторії, збереження колекцій, фінансове управління та використання інноваційних технологій. Ця стаття відображає важливість ефективного менеджменту для досягнення місії музею та задоволення потреб його аудиторії.

Ключові слова: музейний менеджмент, інноваційні технології, освіта, здобувачі, культурна спадщина.

This scientific article meticulously examines the key principles and practical approaches to museum management, considering both theoretical concepts and practical experiences of various museum institutions. Specifically, it explores strategic planning as the foundation for defining the mission and development strategies of the museum. The research also emphasizes audience engagement, which is a crucial element of successful museum management, as it contributes not only to increasing visitor numbers but also to enhancing their satisfaction with the museum experience. Additionally, the article addresses the issue of collections preservation, which includes the development of strategies for the conservation and restoration of valuable artifacts. Financial management is another important aspect discussed in the article, as it determines the stability and financial viability of the museum. Finally, the use of innovative technologies such as virtual reality and mobile applications is considered a way to attract new audiences and improve their museum experience. Overall, the article reflects the importance of effective management in achieving the museum's mission and meeting the needs of its audience.

Keywords: museum management, innovative technologies, education, learners, cultural heritage.

Освітній менеджмент або менеджмент в освіті являється теорією та практикою управління стратегічною галуззю народного господарства в ринкових умовах, об'єктом якої – процес управління освітніми системами, а предметом – протиріччя, закономірності, принципи та відносини[1]. Музеї відіграють важливу роль у збереженні культурної спадщини, освіті та розвитку суспільства. Для досягнення цих цілей необхідний ефективний музейний менеджмент, який

забезпечує оптимальне використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей. У статті розглянемо ключові принципи та практичні підходи до ефективного музейного менеджменту, які можуть бути використані для покращення діяльності музейних закладів.

Один із ключових аспектів ефективного музейного менеджменту полягає у ретельній розробці та успішному впровадженні стратегічного плану. Цей план є важливим документом, який визначає місію, цілі та стратегії музею на майбутнє. Ретельне стратегічне планування дозволяє музеям не лише визначити їхню унікальну позицію на ринку, але й створити чіткий шлях до досягнення їхніх цілей.

Важливою складовою стратегічного планування є встановлення пріоритетів. Визначивши основні напрямки розвитку, музеї можуть концентрувати свої зусилля на досягненні найважливіших цілей та задач. Це дозволяє оптимізувати використання ресурсів та забезпечити ефективний розвиток. Стратегічне планування також допомагає музеям адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі. Шляхом аналізу тенденцій та прогнозування майбутнього розвитку, музеї можуть реагувати на виклики та можливості, що виникають у світі культури та туризму. Крім того, стратегічне планування створює можливість музеям виявити свою конкурентну перевагу. Визначивши свої унікальні особливості та сильні сторони, музеї можуть виокремитися серед інших закладів та привернути увагу ширшої аудиторії.

Отже, ретельне стратегічне планування є важливою передумовою для успішного розвитку та функціонування музейних закладів у сучасному світі.

Ефективний музейний менеджмент передбачає більше, ніж просто представлення експонатів, він орієнтований на активне залучення аудиторії до життя музею та створення цікавого та надихаючого середовища. Залучення аудиторії включає в себе різноманітні заходи, що відображають багатогранність інтересів та потреб відвідувачів. Це можуть бути тематичні виставки, лекції, майстер-класи, екскурсії, демонстрації, конкурси та інші форми подій, які залучають різні аудиторії та вікові групи.

Створення відкритої та дружньої атмосфери в музеї – це ключовий аспект

привертання та утримання відвідувачів. Це означає створення комфортного середовища, де кожен відвідувач відчуває себе вільно та має можливість досліджувати музейні експонати. Дружня атмосфера також відображається в стосунках персоналу з відвідувачами, що включає в себе відкритість до запитань, допомогу та інтерактивність. Крім того, активна участь відвідувачів у житті музею може бути сприятливою як для самого музею, так і для аудиторії. Вона створює відчуття співтворчості та взаємодії, що робить музейний досвід більш особистим та значущим для кожного відвідувача.

Отже, активне залучення аудиторії до життя музею – це не лише стратегічний крок для залучення більшої кількості відвідувачів, але і спосіб створення відкритого, дружнього та захоплюючого середовища, яке надихає та збагачує культурний досвід кожного.

Одним з головних завдань музейного менеджменту є збереження та реставрація цінних колекцій. Музеї мають відповідати високим стандартам збереження, забезпечуючи доступність та безпеку експонатів для майбутніх поколінь. Це передбачає не лише використання спеціалізованих технологій та матеріалів, але і розробку програм збереження та регулярну перевірку стану колекцій.

Ефективне фінансове управління є ключовим аспектом успішного музейного менеджменту. Музеї повинні розвивати стійкі фінансові стратегії, залучати фінансування та ефективно використовувати наявні ресурси для досягнення своєї мети.

Сучасні технології представляють собою потужний інструмент для покращення роботи музеїв та розширення можливостей музейного досвіду. Використання віртуальної реальності в музейних експозиціях дозволяє відвідувачам перенестися у час та простір, які інакше були б недоступні. Вони можуть досліджувати історичні події, відвідувати місця, до яких складно дістатися, або взаємодіяти з віртуальними об'єктами та персонажами, що створює захопливий та неповторний музейний досвід. Розробка мобільних додатків також відкриває широкі можливості для інтерактивного взаємодії з відвідувачами.

Ці додатки можуть включати в себе аудіогіди, інтерактивні карти, додаткову інформацію про експонати, можливість взаємодії з іншими відвідувачами та багато іншого. Це робить візит до музею більш інформативним, цікавим та зручним для відвідувачів різного віку та інтересів.

Ще одним важливим напрямком використання технологій є розробка інтерактивних експозицій. Ці експозиції можуть включати в себе сенсорні екрани, віртуальні моделі, ігрові елементи та інші технологічні нововведення, що створюють унікальні можливості для взаємодії та навчання.

В цілому, використання сучасних технологій в музейній сфері не лише розширює можливості музейного досвіду, але й сприяє залученню нових аудиторій та підвищенню зацікавленості відвідувачів. Віртуальна реальність, мобільні додатки та інтерактивні експозиції стають ключовими інструментами у зусиллях музеїв залучити та зацікавити сучасного відвідувача.

Отже, успішність музею визначається через ряд ключових аспектів, які включають стратегічне планування, привертання аудиторії різними методами, ефективне збереження та розвиток колекцій, адекватне фінансове управління, а також впровадження інноваційних технологій для поліпшення музейного досвіду відвідувачів. Дотримання цих принципів є важливим для забезпечення успішної роботи музейних закладів та збереження їхньої важливої ролі в культурному житті суспільства. Тільки через систематичне дотримання цих принципів музеї можуть існувати як ефективні та значущі культурні установи, які надихають та освічують публіку, а також зберігають та просувають культурну спадщину нащадків.

Список використаних джерел

1. Кучінка Т. В. Освітній менеджмент: закономірності та основні принципи. *Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики [Електронний ресурс]* : збірник тез доповідей IV міжнародної науково-практичної конференції (м.Мукачево, 6-7 квітня 2022 року). Мукачево : МДУ, 2022. С.229-231

References

1. Kuchinka T. V. 2022. Educational Management: Patterns and Basic Principles. *Management of Socio-Economic Transformations of Economic Processes: Realities and Challenges [Electronic resource]: Collection of abstracts of the IV International Scientific and Practical Conference (Mukachevo, April 6-7, 2022)*. Mukachevo: MDU. P. 229-231.

УДК 930.2-044.247:069(045)

ІНТЕГРАЦІЯ ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИХ МЕТОДІВ У МУЗЕЙНІЙ ПРАКТИЦІ

Мовчан К.М., Малець О.О., Моргун А.В.

INTEGRATION OF SOURCE SCIENCE METHODS IN MUSEUM PRACTICE

Movchan Kateryna, Malets Oleksandr, Morhun Alla

У статті розглядається важливість інтеграції джерелознавчих методів у музейну практику як інструменту збереження та представлення культурної спадщини. З особливим акцентом на виклики та можливості, які виникають у зв'язку з цифровізацією, аналізуються сучасні стратегії та інноваційні підходи, які можуть сприяти ефективнішій роботі музеїв.

Ключові слова: музеї, джерелознавство, культурна спадщина, класифікація, експонати.

The article discusses the importance of integrating source-critical methods into museum practice as a tool for preserving and presenting cultural heritage. With a particular focus on the challenges and opportunities arising from digitization, modern strategies and innovative approaches that can contribute to more effective museum work are analyzed. Special attention is paid to the use of modern technologies and interactive methods to engage audiences and create captivating museum exhibitions. The advantages and limitations of digital tools in the context of museum activities are examined, and recommendations are provided for optimal utilization of these resources to enhance the accessibility and effectiveness of museum collections.

Keywords: museums, source criticism, cultural heritage, classification, exhibits.

У сучасному світі, де технології змінюють спосіб, яким ми взаємодіємо з інформацією, музеї стикаються з необхідністю адаптації своїх методів збереження та представлення культурної спадщини. Інтеграція джерелознавчих методів в музейну практику відкриває нові можливості для підвищення доступності, зрозумілості та залучення аудиторії.

Джерелознавство, стоячи на перетині історії, філології, архівознавства та інших гуманітарних дисциплін, пропонує комплексний підхід до розуміння та інтерпретації різноманітних інформаційних ресурсів. У сфері музейної діяльності використання джерелознавчих методів набуває особливої значущості, оскільки кожен експонат є не просто об'єктом культурної спадщини, а й носієм унікальної інформації, яка вимагає глибокого розуміння та вмілого аналізу.

Джерелознавство допомагає музейним фахівцям визначати справжність експонатів через ретельний аналіз їхнього походження, матеріалів, технік виготовлення, а також через порівняння з іншими подібними об'єктами. Цей процес не тільки сприяє

підтвердженню автентичності експонатів, але й дозволяє відтворити їх історичний та культурний контекст.

Завдяки методам джерелознавства музеї здатні розробляти деталізовані та структуровані описи експонатів, враховуючи їх історію, значення, стиль, авторство та інші характеристики. Класифікація, заснована на джерелознавчих принципах, допомагає організувати музейні колекції таким чином, щоб вони були зручними для дослідження, зберігання та експонування.

Ключовим аспектом використання джерелознавства в музейній практиці є контекстуалізація експонатів. Це включає роботу з визначенням історичного, культурного, соціального та художнього контексту, у якому об'єкт був створений або використовувався. Такий підхід дозволяє відвідувачам музею глибше зрозуміти значення експонатів і їх вплив на культурну історію.

Джерелознавство вносить важливий вклад у критичний аналіз експонатів, дозволяючи музейним фахівцям та дослідникам виявляти багатогранність інтерпретацій та значень, асоційованих з кожним об'єктом. Цей аналіз може включати дослідження процесів створення, використання, втрати або зміни функцій експонатів протягом часу. Він також сприяє виявленню зв'язків між експонатами в межах музейних колекцій та їхнім ширшим культурним, історичним та соціальним контекстами. Використання джерелознавчих методів сприяє багатошаровій інтерпретації експонатів, що включає не тільки фактичну інформацію про об'єкт, але й розуміння його символічних значень, впливу на суспільство та ролі в історії. Це дозволяє музеям створювати виставки, які відображають складність і різноманіття людського досвіду. Інтеграція джерелознавства в музейну практику також відкриває нові можливості для залучення аудиторії. Через інтерактивні виставки, освітні програми та цифрові ресурси музеї можуть забезпечити відвідувачам глибше розуміння контексту та значення експонатів, зробити досвід відвідування музею більш особистим та змістовним.

Важливим напрямом, який розвивається в українському досвіді, є інформаційно-ресурсна інтеграція. Цифрування, представлення. Організація доступу до сукупності

всіх матеріальних і духовних культурних досягнень є одним із пріоритетів сучасної діяльності соціокомунікаційних структур. Такий напрям взаємодії набуває активності в національному та регіональному вимірах. На регіональному рівні консолідується інформаційні ресурси місцевих бібліотек, архівів та музеїв[1]. Важливим аспектом сучасної музейної практики є використання цифрових технологій для розширення доступу до колекцій. Джерелознавчі методи відіграють ключову роль у цифровізації музейних фондів, дозволяючи не тільки зберегти цифрові копії експонатів, але й надати онлайн-користувачам широкий доступ до детальної інформації та контекстуального аналізу. Джерелознавчі методи продовжують еволюціонувати, пропонуючи нові перспективи для музейної практики. Вони допомагають музеям адаптуватися до змінних вимог сучасності, знаходити нові способи збереження та інтерпретації культурної спадщини, а також відкривати перед відвідувачами невичерпані глибини знань і розуміння. Подальше розвитку джерелознавчих методів у музейному контексті залежить від здатності музеїв інтегрувати традиційні підходи з новітніми технологічними рішеннями, відкриваючи перед собою шлях до створення більш інтерактивних, освітніх та залучених виставкових просторів.

Розвиток цифрових гуманітарних наук пропонує музеям нові інструменти для дослідження та представлення колекцій. З використанням алгоритмів машинного навчання та великих даних, джерелознавчі методи можуть бути розширені для глибшого аналізу та інтерпретації музейних об'єктів, відкриваючи нові шляхи для розуміння культурної спадщини.

Хоча інтеграція цифрових технологій та джерелознавчих методів у музейну практику пропонує значні можливості, вона також ставить перед музеями виклики, пов'язані з цифровою грамотністю, зберіганням цифрових даних та захистом інтелектуальної власності. Музеї мають шукати баланс між використанням новітніх технологій для залучення аудиторії та необхідністю збереження автентичності та історичної цінності своїх колекцій.

Важливою аспектом використання джерелознавчих методів у музеях є їх освітня функція. Забезпечення доступу до детальної інформації про експонати та їх

контекстуалізація допомагають публіці краще зрозуміти історичні та культурні процеси, а також сприяють розвитку критичного мислення.

Перед музеями відкриваються нові горизонти за допомогою інтеграції джерелознавчих методів у свою діяльність. Це не тільки зміцнює їхню роль як хранителів культурної спадщини, але й підкреслює їхню значущість як активних учасників культурного діалогу, освіти та науки. Подальше дослідження та розвиток використання джерелознавчих методів в музеях вимагатиме не тільки технологічних інновацій, але й нових підходів до музейної педагогіки та кураторства. Важливо розробити стратегії, які дозволять ефективно інтегрувати традиційні джерела з цифровими носіями, забезпечуючи при цьому збереження експонатів і передачу знань майбутнім поколінням.

Міждисциплінарний підхід стає все більш важливим у зв'язку з потребою охопити різноманітні аспекти культурної спадщини. Залучення експертів з різних галузей дозволяє більш глибоко аналізувати та інтерпретувати музейні колекції, відкриваючи нові перспективи для дослідження та виставкової діяльності. Розширення джерелознавчих методів у музейній практиці також вимагає врахування етичних аспектів, особливо у контексті представлення культурних об'єктів та забезпечення поваги до інтелектуальної власності та культурних прав. Музеї мають працювати над тим, аби забезпечити збалансоване та чесне представлення історій, які вони розповідають.

Інтеграція джерелознавчих методів у музейну діяльність відкриває шляхи для більш активного залучення громадськості. Розробка програм, що дозволяють відвідувачам стати учасниками дослідницького процесу, може зміцнити зв'язок між музеями та їхніми аудиторіями, сприяючи глибшому розумінню та оцінці культурної спадщини.

Останні технологічні досягнення, такі як доповнена реальність (AR), віртуальна реальність (VR), та інтерактивні мультимедійні інсталяції, пропонують захоплюючі можливості для втілення джерелознавчих методів у музейну практику. Використання цих технологій може зробити музейний досвід більш залучаючим, інтерактивним та

освітнім, дозволяючи відвідувачам глибше зануритись у контекст та історію представлених експонатів.

Однією з ключових переваг цифровізації музейних колекцій є забезпечення їх збереження для майбутніх поколінь. Однак, це також створює виклики, пов'язані з великим обсягом даних та їхнім зберіганням. Музеї мають розробити стратегії для ефективного управління цифровими ресурсами, забезпечуючи при цьому їх доступність та відкритість для дослідників та широкої громадськості.

Використання джерелознавчих методів у музейній практиці сприяє мультикультурному діалогу та розумінню. Презентуючи історії та культурні об'єкти різних народів, музеї можуть відігравати важливу роль у сприянні культурного обміну та взаємопорозуміння між різними спільнотами.

Для ефективного використання джерелознавчих методів у музейній практиці, важливим є неперервний професійний розвиток музейних працівників. Це включає навчання новим технологіям, методам дослідження та кураторства, а також розвиток навичок критичного мислення та творчого підходу до музейної роботи.

Інтеграція джерелознавчих методів у музейну практику відкриває нові перспективи для збереження, дослідження та представлення культурної спадщини. Це не тільки покращує якість музейного досвіду для відвідувачів, але й сприяє глибшому розумінню та оцінці культурної різноманітності. Виклики, пов'язані з цифровізацією та збереженням інформації, вимагають комплексного підходу та співпраці між музеями, науковими інституціями та громадськістю, але можливості, які вони пропонують.

Цифровізація музейних колекцій та архівів не тільки сприяє збереженню матеріалів, але й розширює можливості їх дослідження та представлення. Цифрові інструменти дозволяють музеям створювати деталізовані віртуальні копії експонатів, доступні для широкої публіки, забезпечуючи при цьому глибокий контекстуальний аналіз за допомогою джерелознавчих методів. Цифровізація музейних колекцій та архівів відіграє вирішальну роль у сучасному музейництві, оскільки вона не лише сприяє збереженню історичних матеріалів від фізичного зносу та пошкоджень, але й значно розширює горизонти їх використання та аналізу.

Завдяки цифровізації, музеї мають можливість не просто створювати цифрові репліки експонатів, а й об'єднувати їх у віртуальні колекції, які можуть бути доступні онлайн для дослідників, студентів, та широкої публіки з будь-якої точки світу.

Цифрові інструменти та платформи надають музеям можливість впроваджувати інтерактивні елементи в представлення своїх колекцій, наприклад, через віртуальні тури, інтерактивні виставки, та едукативні ігри. Це не тільки залучає більше відвідувачів, але й сприяє глибшому розумінню контексту та історії представлених об'єктів. Використання доповненої реальності (AR) та віртуальної реальності (VR) може перетворити відвідування музею на унікальний і занурюючий досвід, дозволяючи користувачам "перенестися" в інші часи та місця.

Окрім того, цифровізація сприяє збереженню інформації про експонати у формі метаданих, які можуть включати детальні описи, історію виникнення та використання, а також інформацію про авторів та культурний контекст. Ці дані можуть бути використані для глибокого аналізу за допомогою джерелознавчих методів, надаючи нові перспективи для дослідження і розуміння культурної спадщини. Цифрові колекції також сприяють міждисциплінарним дослідженням, оскільки вони доступні для вчених різних галузей знань.

Нарешті, цифровізація відкриває нові можливості для співпраці між музеями та іншими культурними інституціями на національному та міжнародному рівнях.

Через обмін цифровими колекціями та дослідницькими ресурсами, музеї можуть об'єднувати свої зусилля у збереженні та промоції світової культурної спадщини. Це також створює платформу для глобального діалогу між культурами, допомагаючи підвищити глобальну обізнаність та розуміння історичних та культурних контекстів різних народів.

Крім того, інтеграція цифрових архівів із освітніми програмами може значно збагатити навчальний процес, надаючи студентам і вчителям доступ до широкого спектру первинних джерел і дозволяючи їм досліджувати історію, мистецтво, науку та інші дисципліни у більш інтерактивному та захоплюючому форматі. Це також відкриває двері для нових форм освітніх проектів, як-от віртуальні класні кімнати та

онлайн-семінари, які можуть залучати учнів з різних куточків світу.

Цифровізація також спонукає музеї рефлексувати над своїми стратегіями зберігання та консервації. В той час як цифрові копії можуть слугувати важливими інструментами для збереження знань, вони також ставлять питання про тривалість зберігання цифрових даних та виклики, пов'язані з цифровим зносом та застаріванням технологій. Музеї повинні розробляти стратегії цифрового архівування, які забезпечуватимуть довготривале збереження цифрових колекцій.

Враховуючи швидкий розвиток технологій, музеї стикаються з необхідністю постійно оновлювати своє технологічне обладнання та програмне забезпечення, щоб забезпечити оптимальну доступність та взаємодію з цифровими колекціями. Це вимагає не тільки значних фінансових інвестицій, але й зусиль у сфері освіти та підвищення кваліфікації музейного персоналу, щоб вони могли ефективно працювати з новітніми цифровими інструментами.

Завдяки цифровізації музейні колекції перестають бути статичними експозиціями, перетворюючись на живі осередки знань, які постійно розширюються та оновлюються за допомогою взаємодії з глобальною аудиторією. Це перетворення сприяє тому, що музеї стають не просто місцями зберігання артефактів, але й активними центрами освіти, культурного обміну та наукового дослідження. Цифрові колекції можуть слугувати базою для міжнародних дослідницьких проєктів, залучаючи вчених з різних країн до спільної роботи над вивченням культурної спадщини.

Одним з найбільших викликів для музеїв у контексті цифровізації є забезпечення інклюзивності та доступності. Це означає не тільки фізичний доступ до цифрових ресурсів через інтернет, але й створення умов, за яких кожен, незалежно від віку, освіти чи фізичних обмежень, може повноцінно взаємодіяти з цифровим контентом. Музеї повинні розробляти інтерфейси та інструменти, які будуть зрозумілі та доступні для всіх користувачів, включаючи адаптовані версії для людей з особливими потребами.

Цифровізація також відкриває додаткові можливості для громадської участі. Через

ініціативи, як-от відкриті архіви та краудсорсингові проєкти, музеї можуть залучати волонтерів з усього світу до процесів каталогізації, перекладу та інтерпретації колекцій. Такий підхід не тільки сприяє збільшенню доступного контенту, але й залучає широку аудиторію до активної взаємодії з музейним спадком.

Нарешті, цифровізація пропонує музеям можливість переосмислення та реінтерпретації своїх колекцій у світлі сучасних глобальних викликів. Цифрові проєкти можуть висвітлювати актуальні питання, такі як зміна клімату, соціальна справедливість та міжкультурний діалог, показуючи внесок культурної спадщини у формування стійкого та інклюзивного майбутнього.

Отже, цифровізація музейних колекцій та архівів відкриває безпрецедентні можливості для збереження, дослідження, та інтерактивного представлення культурної спадщини. Цей процес не тільки революціонує спосіб, яким музеї взаємодіють із своїми аудиторіями, але й розширює межі традиційного музейництва, перетворюючи музеї на динамічні центри навчання та культурного обміну.

Застосування цифрових технологій дозволяє музеям не тільки забезпечити збереження фізичних експонатів від зносу, але й створює віртуальні простори, де ці об'єкти можуть бути представлені в новому світлі, з новими інтерпретаціями та контекстами. Віртуальні виставки, доповнена та віртуальна реальність, онлайн-архіви та інтерактивні освітні інструменти відкривають безмежні можливості для освіти, дослідження та залучення.

Однак, разом із можливостями, цифровізація також ставить перед музеями нові виклики. Це включає питання про те, як забезпечити довготривале зберігання цифрових даних, як зробити цифрові ресурси доступними для всіх без обмежень, та як інтегрувати новітні технології таким чином, щоб вони доповнювали, а не заміняли фізичний досвід відвідування музею.

Важливо, щоб музеї продовжували шукати збалансовані підходи до цифровізації, які б враховували потреби та інтереси різних аудиторій, включаючи дослідників, освітян, студентів та широку громадськість. Це може включати розробку адаптивних інтерфейсів, що забезпечують різні рівні доступу та взаємодії, впровадження освітніх

програм, що використовують цифрові колекції для навчання та дослідження, а також співпрацю з технологічними партнерами для розробки інноваційних рішень для зберігання та представлення цифрового контенту.

У міру того, як музеї продовжують адаптуватися до цифрової епохи, вони відкривають нові шляхи для взаємодії зі своїми колекціями, перетворюючи спосіб, яким люди досліджують та взаємодіють з культурною спадщиною. Цифровізація не тільки робить культурні та історичні скарби більш доступними, але й сприяє глибшому їх розумінню за допомогою залучення віртуальних інструментів для вивчення.

Додатково, музеї мають унікальну можливість використати цифрові технології для створення персоналізованих досвідів для своїх відвідувачів. Шляхом впровадження систем рекомендацій та інтерактивних інструментів, що адаптуються до інтересів користувача, музеї можуть пропонувати відвідувачам унікальні освітні та розважальні шляхи, які збагачують їхнє сприйняття експонатів.

Паралельно, соціальні медіа та інші онлайн-платформи надають музеям інструменти для залучення нових аудиторій, сприяючи розширенню їхньої видимості та впливу. Використовуючи цифровий контент, як-от відео, блоги, онлайн-виставки та інтерактивні квести, музеї можуть залучати аудиторію з усього світу, спонукаючи їх до діалогу та взаємодії з культурною спадщиною на нових рівнях.

Однак, необхідно пам'ятати про виклики, які пов'язані з захистом авторських прав та інтелектуальної власності в цифровому середовищі. Музеї мають знайти способи захистити права творців, одночасно забезпечуючи законний доступ до цифрових ресурсів. Це вимагає збалансованого підходу та співпраці з правовласниками для розробки ліцензійних угод, що враховують інтереси всіх сторін.

В майбутньому музеї продовжуватимуть розвивати свої цифрові стратегії, адаптуючи інноваційні технології для створення більш глибоких та змістовних взаємодій з культурною спадщиною. Це не тільки трансформує спосіб, яким музеї виконують свої освітні та зберігаючі місії, але й відкриває нові шляхи для глобальної культурної комунікації.

Попри численні переваги, інтеграція джерелознавчих методів у музейну практику

також стикається з викликами, включаючи необхідність значних інвестицій у цифрові технології та навчання персоналу. Майбутнє розвитку музеїв вимагатиме продовження інноваційного підходу до використання цифрових ресурсів та джерелознавчих методів для забезпечення збереження та просування культурної спадщини.

Список використаних джерел

1. Мілашовська О.І., Мовчан К.М., Ліба О.М. Взаємодія бібліотек, музеїв у розвитку цілісного інформаційного простору. *Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука»*/голов. ред.: Щербан Т.Д.; заст. Голов. ред.: Jerzy Piwowarski; Гоблик В.В. Мукачево-Ченстохова: РВВ МДУ; Академія ім. Я. Длугоша, 2022.1(32). С.73-76

References

1. Milashovska, O.I., Movchan, K.M., Liba, O.M. 2022. Interaction of Libraries and Museums in the Development of Integrated Information Space. *International Scientific Journal "Education and Science"*. Ed. by T.D. Shcherban; Deputy Ed.: Jerzy Piwowarski; Hlobyk V.V. Mukachevo-Częstochowa: RVV MDU; Academy of J. Długosz. 1(32). P.73-76.

УДК 792.091:394.2:008"18-19"(477. 87) (045)

НАРОДНІ ТЕАТРАЛЬНІ ВИСТАВИ ЯК СКЛАДОВА ЗИМОВОГО ЦИКЛУ СВЯТ В ТРАДИЦІЙНІЙ КУЛЬТУРІ ЗАКАРПАТТЯ (В ХІХ- КІН. ХХ ст.)

Олійник В. В.

VERTEP PERFORMANCES AS A COMPONENT OF THE WINTER CYCLE OF HOLIDAYS IN THE FOLK CULTURE OF TRANS-CARPATHTHIA (IN the XIX th – to the end XX th CENTURY)

Oliinyk Viktoriia

Мета роботи – розкрити особливості реалізації вертепної драми у зимовій обрядовості українців Закарпаття, в контексті поліетнічних та історичних реалій кінця ХІХ – ХХ століть. Проаналізувати генезу дохристиянського календарного циклу язичницьких вірувань в традиційній вертепній драмі Закарпаття кінця ХІХ – ХХ століть. Дослідити язичницькі елементи в різдвяних вертепних дійствах краю. Методологічну основу дослідження становлять принципи наукового пізнання: історизму та об'єктивності, які зумовлюють застосування науково-критичного аналізу періодики та монографічних праць кінця ХІХ – ХХ століть. Застосувавши принцип історизму, вивчено особливості реалізації вертепної драми в календарній обрядовості протягом досліджуваного періоду. Використано принцип системності, основний зміст якого полягає у тому, щоб аналізувати генезу вертепа як феномену зимової традиції українців Закарпаття в поліетнічному середовищі краю. Наукова новизна. Вперше зроблена спроба наукового аналізу генези вертепної драми в календарній обрядовості українців Закарпаття з кінця ХІХ ст. до початку ХХІ ст., досліджено символіку головних дійових образів різдв'яної драми українців Закарпаття.

Ключові слова. Різдво, різдвяна драма, вертеп, колядники, різдвяна зірка.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>